

Nr 37

Utlåtande i anledning av väckt motion angående föreskrifter om gonorrhétest på blivande mödrar.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 269, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru *Kristensson* hemställt »att riksdagen måtte uppdraga åt medicinalstyrelsen att utfärda föreskrifter om gonorrhétest på blivande mödrar vid besök på mödravårdscentral».

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet, i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver, inhämtat yttrande från medicinalstyrelsen.

Gällande ordning m. m.

För att förhindra spridning av könssjukdomar har givits föreskrifter i *lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar*. Enligt lagen är den som är angripen av könssjukdom pliktig att underkasta sig läkarbehandling och rätta sig efter föreskrifter för att förhindra sjukdomens spridning. Läkare skall söka utröna smittokällan och anmäla fallet till sundhetsinspektören (förste stadsläkare eller länsläkare). Sundhetsinspektören äger förelägga person, som misstänkes vara smittad, att underkasta sig läkarundersökning eller att låta inläggas på sjukhus. Iakttages ej föreläggande kan i sista hand polishandräckning tillgripas. Jämlikt 14 kap. 21 § strafflagen kan den som lider av könssjukdom i smittosamt skede och utsätter annan för smittofara under vissa förutsättningar ådömas straff.

Laglig skyldighet för blivande mödrar i allmänhet att underkasta sig undersökning för utrönande om de lider av könssjukdom föreligger icke. Medicinalstyrelsen har emellertid i *circulär den 12 februari 1948 angående tagande av WR-prov på blivande mödrar* framhållit angelägenheten av att i möjligaste mån blodprov för påvisande av *syfilis* tages hos de förstföderskor och omföderskor, som är inskrivna vid mödravårdsorganen. I *circuläret* påpekas, att med WR-prov taget i tidigt skede av havandeskapet kan en syfilitisk infektion påvisas i så god tid, att det genom då inledd behandling blir möjligt att verksamt förebygga syfilitiska förändringar hos barnet.

Medicinalstyrelsen har i cirkulär den 30 april 1963, nr 25, meddelat särskilda råd och anvisningar angående åtgärder mot gonorrhé. I cirkuläret framhålles bl. a. angelägenheten av att varje läkare så snabbt och effektivt som möjlig söker utforska smittkällan.

Medicinalstyrelsen har i avgivet *remissyttrande* över motionen inledningsvis anfört, att tagande av blodprov för påvisande av eventuell syfilitisk infektion ur medicinsk synpunkt är en relativt enkel åtgärd, som verkställes samtidigt som blodprov tages för Rh-undersökning och som inte innebär någon väsentligt ökad arbetsbelastning för mödravårdsorganisationen. Styrelsen har framhållit att motsvarande frågor ställer sig annorlunda beträffande gonorrhé, då diagnostiken kräver att vid ettvarvt av fyra besök tages tre prov, vilka undersöks genom direkt mikroskopi och odlingsförfarande. Styrelsen har vidare anfört:

En undersökning för påvisande av gonorrhé hos en havande kvinna kan i princip ha tre syftemål.

I första hand gäller det att upptäcka sjukdomen och kunna bota den sjuka så att sjukdomen ej föranleder komplikationer genom att den sprides till närliggande organ.

I andra hand avser undersökningen att om möjligt uppspåra den person, som infekterat kvinnan i fråga och som — om sjukdomen icke upptäckes hos honom — själv kan insjukna med olika komplikationer och — utan att vara medveten därom — sprida sjukdomen till andra.

I tredje hand avser sådan undersökning att skydda det väntade barnet mot att infekteras vid förlossningen (infektionen sker vid själva förlossningsakten, annat senare inträffande infektionsmodus är praktiskt taget ej förekommande) och då framför allt dess ögon mot den tidigare så fruktade gonorrhöiska bindehinnekatarren. Den i Sverige praktiserade Credés profylax med lapisindrypning i varje nyfött barns ögon har åstadkommit, att sedan lång tid tillbaka intet allvarligt fall av ögongonorrhé kunnat konstateras. Det råder en samstämmig uppfattning att denna förebyggande åtgärd alltjämt är den mest effektiva (jfr bilagda cirkulär MF 138/45). Sjukdomen är dessutom, med vår tillgång till moderna antibiotika, ej på långa vägar så allvarlig som tidigare, och ett i nyföddhetsperioden ev. inträffat fall skulle efter adekvat behandling ge fullkomlig utläkning.

En rutinmässig undersökning av alla blivande mödrar med helst fyra undersökningar beträffande gonorrhé under havandeskapet utgör vidare en viss hälsorisk, då den föranleder inre undersökning med instrument vid alla besök.

Slutligen betyder fyra besök av havande kvinna med tagande av s. k. odlingsprov från tre lokalisationer ett totalantal av 12 undersökningar per kvinna och med ett antal av 100 000 havande kvinnor per år totalt icke mindre än 1 200 000 ytterligare prov per år. En sådan belastning synes medicinalstyrelsen icke stå i någon som helst proportion till de mycket ringa praktiska resultat, som skulle kunna utvinnas.

Medicinalstyrelsen, som under åberopande av ovanstående funnit att motionen icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd, har i remissvaret avslutningsvis påpekat att gonorrhésituationen i dag kräver ökad vaksamhet

och att undersökning på förekomsten av gonorrhé bör företagas i varje fall där anledning finns.

Utskottet

Blodprov för påvisande av syfilis tages regelmässigt å de blivande mödrar som är inskrivna vid mödravårdsorganen. Prov för utrönande om vederbörande lider av gonorrhé utföres däremot icke.

Förevarande motion syftar till införande av gonorrhétest på blivande mödrar. I motionen framhålles, att gonorrhén visar en oroväckande utbredning och att en generell provtagning verksamt kan bidra till att akuta fall på ett tidigt stadium uppsåras och kommer under behandling.

Utskottet vill understryka vikten av att alla lämpliga åtgärder vidtages för att hindra spridning av gonorrhé, som visar en stigande frekvens. Då den av motionären föreslagna åtgärden enligt vad som framgår av medicinalstyrelsens utlåtande över motionen är förenad med betydande olägenheter, vilka icke står i rimlig proportion till de mycket ringa praktiska resultat, som skulle kunna utvinnas, synes den dock icke böra genomföras. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion, II:269, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 april 1964

På andra lagutskottets vägnar:
JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren fru Carlqvist, herrar Kaijser, Lars Larsson, Eric Carlsson*, fru Nilsson, herrar Dahlberg*, Harry Carlsson* och Kilsmo*;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Bengtsson i Varberg, fröken Sandell, herrar Fredriksson, Wahrendorff*, Jönsson i Inge-marsgården, Carlsson i Göteborg och Ringaby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.